

İnlem

Bilimsel Düşünce Kulübünün haftalık gazetesidir

Sayı: 7 11 Aralık 2025

Dikilen gömlek gençlere dar geliyor

AKP iktidarının yıllardır inşa etmeye çalıştığı İslamcı ve otoriter düzen genç kuşaklarda karşılık bulmadı. Gençliğe dayatılan “kindar ve dindar nesil” projesi, özgürlük ve laiklik mücadelesini büyütme devam ediyor

Gerici tek adam rejiminin gençlik üzerinde uyguladığı politikalar, onları baskıyla şekillendirerek “makbul vatandaş” kalıbına zorlamaya çalışıyor. Bu makbul vatandaş ise iktidarın tahayyül ettiği kindar ve dindar neslin ta kendisi. Tarikat yurtlarına yatırımların artması, müfredattan kaldırılan evrim teorisi, kızların anaokulundan itibaren başörtüsüne maruz bırakılması, proje okullarının çoğalması ve yaz döneminde okulların gerici vakıfların etkinliklerine açılması... Bunların hepsi, tek adam rejiminin inşa etmeye çalıştığı İslamcı ve otoriter anlayışla genç kuşaklarda ideolojik bir hegemonya kurma çabasının sonucudur. Ancak bu anlayış, biz gençlerde hiçbir karşılık bulmuyor! AKP’nin gerici politikalarının dikmeye çalıştığı kindar ve dindar nesil projesinin gömleği, gençlere dar geliyor. İktidarın dayattığı bu anlayışa karşı gençlerin mücadelesinin

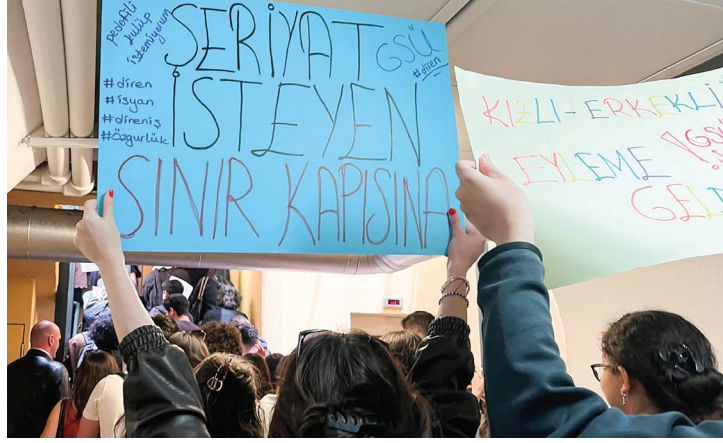
temelinde ise eşitlik, ifade özgürlüğü, yaşam tarzı çeşitliliği ve demokratik hak talepleri yer alıyor. Bunun yanında, baskı araçlarını elinden bırakmayan iktidarın yarattığı her türlü dayatma, özgürlük talebinden vazgeçmeyen gençlerin mücadelesini besliyor. 19 Mart’tan bu yana gerçekleşen protestolar, bu durumun günlük hayattaki görünümü olarak karşımıza çıkıyor. Gençlerin, AKP iktidarının “kindar ve dindar” nesil idealine teslim olmayıp mücadeleyi büyütmesi yalnızca bir toplumsal dönüşümü değil, aynı zamanda iktidarın politikalarının başarısızlığını da gösteriyor. Bu

başarısızlık özellikle laiklik meselesinde görünür hâle geliyor. Çünkü laiklik, iktidarın aktarmaya çalıştığı gibi sadece devletin dinler karşısındaki tarafsızlığı değil; gençlerin kendi hayatlarını kurarken dayandığı temel güvenlik hattıdır. Barınmadan eğitime, kampüs yaşamından kültürel üretim alanlarına kadar hissedilen baskılar, gençliğin laikliği neden ısrarla sahiplenip yeniden tanımladığını açıkça gösteriyor. Bugün laiklik, gençler için soyut bir anayasa maddesi değil, doğrudan gündelik hayata dokunan bir özgürlük meselesi hâline gelmiş durumda. Zorla dayatılan dinselleştirme politikalarının arkasında

eleştirel aklı, bilimsel eğitimi ve kamusal imkânları baltalamak yatıyor. Bu yüzden laiklik, genç kuşaklar için bir direnç hattı olduğu kadar, aynı zamanda nefes alabilecekleri yeni bir toplumsal tahayyülün de kapısını aralıyor. Kampüslerden yükselen sesler, meydanlara taşınan itirazlar ve her gün çoğalan dayanışma biçimleri, bu tahayyülün örgütlenen bir irade olduğunu gösteriyor. Bu tablo, derin ve köklü bir dönüşümün yaşandığının simgesi: Gençler özgürlük alanlarını savunuyor, geleceği kendi elleriyle şekillendirmeye çalışıyor ve laikliği yeniden kuruyor. İktidarın dayattığı hayat biçimine karşı gençlerden yükselen bu itiraz, yalnızca 19 Mart’ta barikatı aşarken değil, ülkenin gündelik siyasal alanında belirleyici bir dinamığa dönüşüyor. Bu dönüşümün karşısında hiçbir baskı mekanizması ve rejimi duramayacak kadar güçlü bir toplumsal ihtiyaç birikmiş durumda. Gençlik, kendisine dar gelen bu gömleği yırtıyor; bunun yerine eşitliği, özgürlüğü ve çoğulculuğu taşıyan yeni bir toplumsal dönüşümün yolunu açıyor.

Kimin kalabalık olduğunu hatırla

Geçtiğimiz Mayıs ayında Boğaziçi Üniversitesi İslam Araştırmaları Kulübü'nün (BİSAK) 2015'te yaptığı bir konuşmada "Buluğ çağından önce de bir çocuk evlenebilir. Çocuklar arası nikah da yapılabilir. Mesela 7 yaşında bir kız çocuğu 25 yaşında bir erkekle nikahlanabilir." diyen Nurettin Yıldız'ı kampüse davet etmesiyle düzenlenen protestoların ardından 97 öğrenci ters kelepçeyle ve darp edilerek göz altına alınmıştı. Hakim karşısına çıkarılan 5 öğrenci "görevi yaptırmamak için direnme" suçlamasıyla tutuklanmış, kayyım rektörün yönetim ekibi ise eylem yapan öğrenciler hakkında disiplin işlemleri başlatacağını duyurmuştu. Aynı dönemde üniversitemiz içindeki Siyasal İslamcı gruplar BİSAK'a destek bildirisi yayınladı, "Kadınların, Allah erkeklerle dövün rahatlayın diye müsa-

ade etmesinden dolayı sabaha kadar şükretmeleri gerekiyor." ifadesi ile skandala imza atan sapık Nurettin Yıldız'ı savunan söylemlerde bulundular. Biliyoruz ki kadın düşmanlığı, istismar savunuculuğu, şeriat talebi, ayrıştırıcı nefret söylemleri nedense sadece kendilerine hak gördükleri ifade özgürlüğünün arkasına sığınarak meşrulaştırılmaz. Tam da bu nedenle inşa edilmeye çalışılan ideolojik hegemonyanın ze-

hirli diline karşı susmadık, geri adım atmadık. 19 Mart dönemi ile okulumuzda birleşerek yükselen öğrenci hareketi, dinci-gerici AKP zihniyetinin maşası bu oluşumlara protestolarla sesini yükseltti. Direniş alanına dönüştürdüğümüz kampüsümüzü "Kahrolsun Şeriat!" sloganlarıyla inlettik. Eylemlerimiz esnasında sıra arkadaşımızın elindeki LGBTİ+ bayrağına saldıran gerici-faşist gruplar, provakasyonlarını be-

den bütünlüğümüze zarar verecek düzeye getirip arkadaşlarımızın üzerine kahve döktü. Birlik ve beraberliğimizden, dayanışmamızdan doğan gücümüzle karanlığa teslim olmadık. Okul içi etkinliklerde haremlik-selamlık oturma düzeni uygulayan, AKP fonlarıyla varlık sürdüren iktidar aparatı marjinal azınlığa karşı kenetlendik, gerektiğinde de kenetlenmeye devam edeceğiz. Kampüslerimizi İslamcı faşizme terk etmiyoruz! Laik, bilimsel, çağdaş, demokratik ve özerk üniversite talebimizden vazgeçmeyeceğiz. Dindar ve kindar nesiller değil, fikri hür gençler olarak varız ve var olacağız. Üflesek yıkılacak yobaz zihniyete, kampüste YÖK-AKP faşizmine karşı susma, birleş, örgütlen!

İktidardan alınan cesaretle gericilik

LeMan dergisinin bu çiziminden sonra düzenlenen gerici eyleme polis çanak tutmuştu.

Adil ve akla dayanan bir yönetimin koşulu laikliktir fakat laiklik sadece kâğıt üstünde var olduğuna sürece gerçek bir güvence yaratmaz. Yaşadığımız ülkede laikliği tehdit eden gerici hareketler sürekli gerçekleşirken, hükümetin bu girişimlere göz yumduğu ve hatta bunları gizli bir şekilde desteklediği açıkça görülüyor. Barışçıl protestolar, anayasal bir hak olmasına rağmen, şiddetle engellenirken; dini emellerle laikliği ve insan canını tehdit eden

protestolarda polis sessiz kalıyor. Bu çifte standart, sadece gerici hareketlerin önünü açmakla kalmıyor; siyasi bir hamle olarak laikliğin giderek aşınmasına sebep oluyor. Din derslerinin zorunlu hâle getirilip evrim teorisinin müfredattan kaldırılmasına, dinleri eleştirenlerin saldırıya uğramasına, dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı'nın dini vakıflarda istismara uğrayan onlarca çocuk için "Bir kereden bir şey olmaz" diyebilmesine

yol açıyor. Hükümet, tarikat ve cemaat yapılarının güçlenmesine destek olup onlara kamu fonlarında ayrıcalık tanıyor, benimsemediği inanç ya da mezhepleri ise açıkça dışlıyor. İktidar, laikliği tehdit eden sosyal gerçekleri görmezden geliyor ve dini bir araç olarak kullanarak kendi ideolojik emellerini gerçekleştiriyor. Fakat biz gençler, bu girişimleri kabul etmiyor, laikliği özgür bir gelecek için kararlılıkla koruyacağımızı bildiriyoruz.

Muktedirin korkusu laiklik mücadelesi

Laiklik; yasaların ve kamusal yaşam alanlarının; dini referanslara, kutsalara, dogmalara göre değil akla ve bilime dayalı olarak düzenlenmesidir, insan haklarının ve toplumsal barışın güvencesidir. Laik devletlerin dini yoktur ve yurttaşlar, inançlarından dolayı ayrımcılığa uğrayamaz. Türkiye anayasal olarak laik olsa da ülkemizdeki laiklik mücadelesi çok kanlıdır. Ankara Üniversitesi'nin ilk kadın ilahiyatçısı Bahriye Üçok, katıldığı bir televizyon programında "İslam'da örtünmek ve oruç tutmak zorunlu değildir; din, vicdan alanında kalmalıdır." sözlerinden dolayı hedef gösterildi ve evine gönderilen bombalı paketle öldürüldü. Faililleri ise meçhul bırakıldı. Mersin Kadın Dayanışması Derneği'nde feminist mücadele yürüten Konca Kuriş: "Laiklik inananlar için de iyidir, Allah'a ulaşmanın yolu tarikatlardan geçmez, örtünme zorunlu değildir, kadın ve erkek yan yana namaz kılabilir." sözlerinden sonra kaçırıldı ve Hizbullah tarafından günlerce işkence görerek katledildi. Cesedi 555 gün sonra bulundu, katilleri ise tahliye edildi. Çorum'da 57, Sivas'ta 35, Maraş'ta 111 yurttaş, inançlarından dolayı hedef gösterilerek katledildi ve failleri meçhul bırakıldı. Kalanlar ölenlerin ardından vasiyet edildiği gibi şiirler yazdı, şarkılar besteledi ama katledilen bu kadar canın ardından artık söz de yoruldu. Ancak laiklik mücadelesi hiç bitmedi...

Yoksulluk kaderimiz değil

Laiklik, iktidarların meşruiyetini dinsel kalkınlarla kurduğu düzeni bozar. Zira "kulluk" söylemiyle yoksulluğu kader gibi sunan iktidar, ancak bu kutsal perdenin ardında rıza üretebilir. Düşman yaratıp toplumu bölme-ye dayanan seçim stratejileri de laik bir zeminde işlemez. Aynı mekanizma ataerkide de kendini gösterir: Kadın üzerindeki tahakküm, "kutsal aile" anlatılarıyla korunur; bağımlı ve itaatkâr kadın figürü dinle meşrulaştırılır. Laiklik ise kadınların eğitim, çalışma, siyaset ve eşit yurttaşlık haklarının güvencesidir.

Laiklik ve kadın hakları

Afganistan'da kadınlar 1980'lere kadar eğitim ve çalışma hakkına sahipti; Taliban'ın 1996'da iktidara gelişiyle tüm hakları gasp edildi. Bugün, Afganistan'da dini kurallar gerekçesiyle; kadınların eğitim ve çalışma hakları engelleniyor. 9 yaşındaki kız çocukları evlendiriliyor, cinsel istismara maruz bırakılıyor. Kadınlar toplu tecavüze uğruyor ve taşlanarak işkenceyle katlediliyor.

İran'da 1979'dan sonra kadınların eğitim, çalışma, miras ve boşanma hakları sınırlandı. Zorunlu örtünme yasası getirildi ve kadınlar ahlak polisleri, kameralar ve dronelarla denetlenmeye başlandı. Rejimin istediği gibi örtünmeyen kadınlar kırbaçlandı, idam edildi. İran'da 22 yaşındaki Mahsa Amini'nin "zorunlu örtünme kurallarına uymadığı" gerekçesiyle polis şiddetiyle katledilmesinin ardından ülkede rejim karşıtı geniş çaplı protestolar başladı. Polonya'da ise Katolik muhafazakarlığın güç kazanması sonucu kürtaj yasaklandı. Izabela adlı Polonyalı genç kadın rahminde yaşayamayacak durumda olan fetüse doktorların yasalar gereği müdahale edememesi sonucu yaşamını yitirdi. ABD siyasetinde evanjelistlerin artan etkisiyle 14 eyalette kürtaj yasaklandı. Cinsel istismara uğrayan 10 yaşındaki çocuk, bulunduğu eyalette kürtaj yaptıramadı.

Gerici rejimin laiklik kuşatması

Medeni Kanunla kadınlar mirastan eşit pay alma, boşanma ve resmi nikâh güvencelerine

kavuştu; çok eşlilik yasaklandı. Bugün ise yüzyıllık bu kazanımlar yeniden hedefte. AKP iktidarı, kadınların 100 yıl önce Medeni Kanunla güvence altına alınan haklarını 10. yargı paketiyle tartışmaya açtı. Dini motivasyonlarla Türkiye'de kürtaj fiilen yasaklandı ve doğum kontrolüne erişim kısıtlandı. Kutsal aile söylemleriyle İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldı, 6284 uygulamadan kaldırıldı, kadınların nafaka hakkı hedef alındı. Aile yılı ilan edilerek kadın kimliği yok sayıldı, LGBTİ bireylere karşı nefret suçları işlendi. Bugün kız çocukları, "itikadi gerekçelerle" okutulmuyor. Çocuk yaşta evlendiriliyor, cinsel istismara maruz bırakılıyor. Tüm bunların yanında diyanet, siyasi propaganda aracı olarak hizmet ediyor; tarikatlar eğitim, sağlık ve yargıya nüfuz etmiş durumda. Çocuklar tarikat yurtlarında fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kalırken AKP'li bakanlar, "Küçüğün rızası vardı, bir kereden bir şey olmaz" diyerek suçları akıyor. Tarikatlar, seçimden önce iktidara desteğini deklare ederek sadakat tazeliyor. Müritlerine kime oy vermeleri gerektiğini telkin ediyor, bunun karşılığında hukuki kalkana ve kamu ihalelerine sahip oluyor. Bu tablo, laiklik mücadelesinin gerici tek adam rejiminin inanç, beden ve emek üzerindeki tahakkümüne karşı kurulacak en temel siyasal hat olduğunu gösteriyor. Laiklik, bugün Türkiye'de özgürlüğün ve eşit bir yurttaşlığın yeniden mümkün kılınabilmesinin temel koşulu olarak savunulmalıdır.

İktidarın öğrenciyi tarikatlara teslimi

Eğitimde laiklik, bir sabah uyandığımızda aniden kaybolmadı. Sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda olduğu gibi özellikle gençlerin ve çocukların hayata birer birey olarak hazırlandığı okullar içerisinde laiklik olgusu sistematik, sabırlı ve inatçı bir aşındırma politikasıyla bugünkü noktaya getirildi. Geldiğimiz bu nokta ise artık eğitimde bilimsellikten, rasyonaliteden ve hakikatlerden uzak bir vaziyette gözüküyor. Dahası, eskiden müfredatın satır aralarına gizlenen dogmatik öğeler, bugün artık gizlenme gereği bile duyulmadan, “Değerler Eğitimi” veya “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” gibi süslü paketlerle eğitim sisteminin merkezine yerleşmiş durumda. Peki nedir bu “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”? İlk dikkat çeken detay isim değişikliği. Cumhuriyet “Eğitim” kavramını kullanırken (eğip bükmekten değil, yetiştirmekten gelir), bu model inatla Arapça “Maarif” (arif olma, bilme) kelimesini seçiyor. Bu bir tesadüf ya da nostaljik bir atıf değil, “eğitim”, modern pedagoji ve rasyonel bir kavramı temsil ederken, “maarif” ise daha geleneksel, dini referansları olan ve medrese kültürüne göz kırpan bir ifadedir. Zihniyette yaşatılmaya çalışılan kırılmayı burada net bir şekilde görüyoruz. İkinci olarak modelin en büyük iddiası müfredatın %35 oranında “sadeleştirilmesi” idi.

Sadeleştirmeden kastedilen şey matematik, fizik, kimya gibi bilimsel-deneyisel konuların yerinin “değerler eğitimi” gibi tasavufi, bilim dışı ve din temelli derslere bırakılmasıdır. Bilgi yerine inanç, analiz yerine kabuller ve dogmalar öne çıkarılmıştır. Üçüncü olarak “fitrat” kavramının bilimsel olan konuları açıklarken kullanılması ve bu terimin bir kabule, inanca dayanması sonucu kadın erkek eşitliği, cinsiyet rolleri gibi ilerici değerler üzerinden beslenen konuların üstünü çizen bir yola girildiği görülmektedir. Son olarak bu “reform” hareketinin hiçbir şekilde deneye

tabii tutulmayıp pilot bölgelerde denenmemesi de işin cabası. Normal şartlarda eğitimde çeşitli “reformlar” tamamen hayata geçirilmeden önce belirli bölgelerde uygulanması ve bu deneyin sonuçlarının analizi üzerinden bir tablo çizilmesi beklenirken ülkemizdeki “reform” hareketinde herhangi bir deneysellik olmadan direkt olarak tüm ülke genelinde uygulamaya geçilmiştir. Yani kimse bu “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli”nin nasıl bir geleceğe sahip olacağını daha doğrusu hangi sonuçlara yol açacağını bilmemektedir. Yaşadığımız sorunlar sadece bu yeni modelin ‘ne olduğu’ sorusu ve laikliğin çözülmesi değildir. Aynı zamanda

eğitimin fiili olarak tarikat ve cemaatlara doğru kaydırılmasını da gözler önüne sermektedir.

Devredilen gelecek, karanlık
Milli Eğitim Bakanlığı, anayasal görevi olan eğitimi tek elden yürütme yetkisini (Tevhid-i Tedrisat), fiilen devretmiş görünüyor. Nasıl mı? “Sivil Toplum Kuruluşu” maskesi takmış tarikat ve cemaat uzantılarıyla imzalanan protokoller aracılığıyla. Kağıt üzerinde “kamu yararına çalışan dernek” olarak görünen bu örgütlenmelerin çoğu, aslında hiyerarşik birer dini yapılandırma. Okul kapısından içeri giren “dernek gönüllüsü” değil, aslında bir cemaat mensubudur. Dürüstlük, saygı, sevgi gibi değerler evrenselidir ve bunu öğretmek öğretmenin işidir. Ancak protokollerle bu görev, pedagojik formasyonu olmayan, çocuk psikolojisinden anlamayan “abi ve ablalar” a devredilmektedir. TÜGVA, TÜRGEV, Ensar Vakfı, Hayrat Vakfı, İHH gibi yapılarla imzalanan protokoller aracılığıyla; okul saatlerinde ve okul sonrası kulüp faaliyetlerinde öğrencilere doğrudan erişme hakkı kazandırılmıştır. Öğrenciyi okul ortamından koparıp vakfın/cemaatin kendi mekanlarına (yaz kampları, hafta sonu sohbetleri, yurtlar) çekmektir. Okul, bu yapılar için bir “mürit edinme” sahasına dönüşmüştür.

Biz kimiz?

Bilimsel Düşünce Kulübü, bilimi yalnızca laboratuvarlara hapsetmeyen; yöntemi, eleştirel aklını ve toplumsal etkisini merkeze alan bir buluşma zemini. Siyasetten ekonomiye, kültürden kampüs yaşamına kadar her alanda soru sormayı, tartışmayı, kanıtı ve kamusalılığı savunuyoruz. Dogmaya, otosansüre ve akademinin dar koridorlarına sığmayan, özerk ve çoğulcu bir üniversite iklimi için yan yana geliyoruz.

Bu bağlamda kulübün üretim alanı olan *ünlem*; gençlerin yaşadığı sorunları ele alan, güncel politik gelişmeleri tartışan ve birikimlerini sunabilecekleri bir dergidir.

Etkinliklerimizi buradan veya sosyal medya hesaplarımızdan takip edebilir, bizimle tartışabilir ve *ünlem*’de yazabilirsiniz.

Gelecek etkinliklerimizden haberdar olmak için QR’ı okutabilirsiniz.

Sevgili *ünlem* okuyucusu, sayımızı koleksiyon yapmıyorsan okuduktan sonra lütfen standa geri bırak. Böylece bir sonraki okura da ulaşmış olur.